

Meddelande om en vision om produktionsmetoden för EU-statistik

Finansdepartementet

2009-09-24

Dokumentbeteckning

KOM (2009) 404

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om produktionsmetoden för EU-statistik: en vision för det kommande årtiondet

Sammanfattning

Nuvarande modell för produktion av EU-statistik, den s.k. skorstensmodellen, innebär att produktionsprocessen hos de nationella statistikbyråerna – från undersökningsdesign via datainsamling och databehandling till offentliggörandet – inte är koordinerad mellan de olika statistikområdena.

Därför menar kommissionen i sitt meddelande att EU-statistiken i stället bör framställas som integrerade delar i heltäckande produktionssystem för statistiska kluster, en s.k. integrerad modell. Dessa system skulle ha en gemensam teknisk infrastruktur som grund, i största möjliga mån använda standardiserad programvara och omfatta alla tillgängliga datakällor av tillräcklig kvalitet. På EU-nivå skulle europeisk statistik framställas på ett liknande integrerat sätt. Gemensamma strukturer, verktyg och rutiner skulle fastställas och vidareutvecklas genom nätverk för samarbete, där såväl de nationella statistikansvariga myndigheterna som Eurostat är delaktiga. Dessutom skulle en fullständig uppsättning nationella uppgifter inte behövas om det enda syftet med uppgifterna är att tillhandahålla information på EU-nivå. Det finns således en potentiell effektivitetsvinst i systemet, t.ex. genom att göra urval på EU-nivå.

Fördelarna med en integrerad modell är minskad uppgiftslämnarbörda och effektivare produktionssystem. Vidare är modellen bättre anpassad till att samla in uppgifter om företeelser med flera dimensioner, t.ex. globaliseringen och klimatförändringar.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Meddelandet är ett initiativ från Eurostat och presenterades den 10 augusti 2009.

1.2 Förslagets innehåll

Under lång tid har framställningen av den europeiska statistiken utgått från en modell där varje medlemsstats nationella statistikbyrå själva framställer landets egna statistik inom ett visst område. För att alla medlemsstaternas statistiska uppgifter ska vara jämförbara harmoniseras resultaten från de nationella statistikbyråerna i enlighet med överenskomna standarder. Den statistik som de nationella statistikbyråerna framställt sammanställs sedan av Eurostat, så att man får fram totalvärden för Europa.

Nuvarande modell (skorstensmodellen) innebär att produktionsprocessen hos de nationella statistikbyråerna – från undersökningsdesign via datainsamling och databehandling till offentliggörandet – inte är koordinerad mellan de olika statistikområdena. För att framställa europeisk statistik sammanställer Eurostat de uppgifter som de olika nationella statistikbyråerna lämnar in, område för område.

Det finns nackdelar med denna modell. Uppgiftslämnarbördan blir onödigt betungande. Eftersom insamlingen av uppgifter inom de olika områdena sker separat och utan samordning, tvingas uppgiftslämnarna med jämna mellanrum lämna samma upplysningar mer än en gång. Modellen är inte heller anpassad till att samla in uppgifter om företeelser med flera dimensioner, t.ex. globaliseringen och klimatförändringarna. Detta produktionssätt är dessutom mycket ineffektivt och kostsamt, eftersom det inte utnyttjar standardiseringen mellan olika områden eller samarbetet mellan medlemsstaterna. Överlappningar och dubbelarbete, inom såväl utveckling och produktion som spridning, går inte att undvika. Om framställningen av nationella data är ineffektiv och kostsam, gäller detta i ännu högre grad vid insamling och integrering av regionala data, vilka är en förutsättning för utformningen, övervakningen och utvärderingen av vissa av EU:s politiska åtgärder.

Utvecklingen inom statistikområdet styrs av två huvudfaktorer – dels behovet att tillgodose nya och framväxande behov av statistik, dels behovet att minska uppgiftslämnarbördan och kostnaderna för att framställa statistiken. Dessutom har förutsättningarna för statistikproduktionen ändrats till följd av IT-utvecklingen. Mot denna bakgrund dras slutsatsen att nuvarande modell inte längre lämpar sig för den rådande situationen, utan att den måste ersättas med ett bättre alternativ.

Alternativet som beskrivs i visionen är en s.k. integrerad modell som bygger på en helhetssyn, snarare än ett fragmenterat förhållningssätt.

De nationella statistikbyråerna framställer då inte längre statistik för specifika områden oberoende av varandra, utan statistiken framställs som integrerade delar i heltäckande produktionssystem (s.k. datalager för statistik) för statistiska kluster. Dessa system skulle ha en gemensam teknisk infrastruktur som grund, i största möjliga mån använda standardiserad programvara, och omfatta alla tillgängliga datakällor av tillräcklig kvalitet. Den integrerade modellen bygger på att myndigheterna samlar in uppgifter för många andra ändamål än statistik, t.ex. för beskattning och arbetsmarknadspolitiska ändamål. Stora effektivitetsvinster kan göras genom att dessa administrativa data återanvänds för statistiska ändamål.

På EU-nivå skulle den direkta konsekvensen bli att inte heller europeisk statistik längre skulle framställas separat för varje område, utan på ett liknande integrerat sätt. Gemensamma strukturer, verktyg och rutiner kan fastställas och vidareutvecklas genom nätverk för samarbete, där såväl de nationella statistikansvariga myndigheterna som Eurostat är delaktiga. Nätverk för samarbete kan skapas för att främja att vissa medlemsstater specialiserar sig på viss statistisk verksamhet. På så sätt kan man undvika dubbelarbete och öka effektiviteten och minska uppgiftslämnarbördan. Det behövs inte heller en fullständig uppsättning nationella uppgifter om det enda syftet med uppgifterna är att tillhandahålla information på EU-nivå. Det finns således en potentiell effektivitetsvinst i systemet, t.ex. genom att göra urval på EU-nivå.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Lag (2001:99) om den officiella statistiken och förordning (2001:100) om den officiella statistiken. Statistikförordningen anger att vissa känsliga uppgifter, såsom hälsodata, får användas för vissa statistikprodukter. Dessa känsliga uppgifter får således användas för ett relativt preciserat ändamål. I en integrerad modell kan sådana rättsliga barriärer inte förekomma. Förordningen kan därför behöva ändras.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Enligt kommissionen bör medlemsstaterna i fortsättningen inte få ekonomiskt stöd för att uppfylla minimikraven i gemenskapslagstiftningen. Däremot finns planer på betydande ekonomiskt stöd från EU till medlemsstaterna för att harmonisera processerna genom att man främjar gemensamma metodverktyg och IKT-verktyg. Det finns inga uppgifter om konsekvenserna på EU:s budget av denna förändring. En effektivare statistikproduktion skapar möjlighet till minskad belastning på statsbudgeten givet statistikens nuvarande omfattning.

Förändringarna är genomgripande. Statistiska centralbyrån återanvänder dock sedan många år registerdata för att framställa statistik. Myndigheten har dessutom under senare år påbörjat ett utvecklingsarbete som ligger i linje med den vision som beskrivs i meddelandet. Myndigheten bör mot denna bakgrund vara väl rustad inför förändringsarbetet.

Mot bakgrund av regeringens budgetrestriktiva hållning är handlingslinjen att begränsa meddelandets ekonomiska konsekvenser på statsbudgeten och EU-budgeten och att verka för samarbete med andra medlemsstater som kan bidra till budgetrestriktivitet. Ökade kostnader ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statsbudgeten som slås fast i proposition (1994/95:40) om budgeteffekter av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen m.m.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen är positiv till visionen att modernisera statistikproduktionen. Det är emellertid nödvändigt att finna flexibla lösningar för att underlätta nationella anpassningar. Det är med andra ord viktigt att subsidiaritetsprincipen iakttas. Det är också viktigt att invänta institutionernas ståndpunkter i frågan. Regeringen ska verka för samarbete med andra medlemsstater som kan bidra till en budgetrestriktiv inriktning av förslaget.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ståndpunkter från Europaparlamentet, Ekonomiska och finansiella kommittén, Statistikkommittén och Europeiska rådgivande kommittén för statistik är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Statistiska centralbyrån (SCB) är positiv till visionen att modernisera statistikproduktionen och detta ligger i stort sett i linje med SCB:s utvecklingsarbete. Det är emellertid nödvändigt att finna flexibla lösningar för att underlätta nationella anpassningar. Förordningen om den officiella statistiken kan behöva ändras.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt eftersom det inte är fråga om ett förslag till förordning eller direktiv.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Enligt kommissionen kommer de föreslagna ändringarna att påverka hur statistiken framställs inom det europeiska statistiksystemet, förändringarna är dock helt i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen. Enligt regeringen är det viktigt att bevaka att subsidiaritetsprincipen iakttas i det kommande utvecklingsarbetet.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Statistikkommittén (den viktigaste genomförandekommittén på statistikområdet) ska diskutera meddelandet vid sitt möte den 2 oktober 2009. Ekonomiska och finansiella kommitténs (EFK) statistikgrupp ska diskutera meddelandet vid sitt möte den 13 oktober 2009. Ekofin-rådet ska vid sitt möte den 10 november 2009 anta rådsslutsatser om EU-statistik, inklusive slutsatser om nämnda meddelande.

4.2 Fackuttryck/termer